

Кахович Олена Олександрівна,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпроперовського державного
університету внутрішніх справ,
Чанцева Тетяна Петрівна,
слухач магістратури першого курсу
Дніпроперовського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВА ОХОРОНА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

Розвиток в Україні ринкових відносин, формування інформаційного типу суспільства та конкурентна боротьба між суб'єктами господарювання різних форм власності визначили необхідність забезпечення охорони та захисту прав власників інформаційних ресурсів. Одним з важливіших чинників, які забезпечують належний рівень безпеки суб'єкта господарювання є захист інформації, яка є секретною (комерційною таємницею).

В сучасних ринкових умовах секретна інформація відіграє дедалі вагомішу роль в інформаційному суспільстві. Для того, щоб певна інформація вважалася комерційною таємницею і підлягала охороні, вона повинна відповідати певним правовим вимогам. Визначення інформації секретною, є важливим елементом у системі заходів, що здійснюється власником комерційної інформації для її охорони. Правильне визначення інформації секретною суттєво підвищує ефективність такої системи. Якщо питання, пов'язані з охороною державної таємниці, детально регламентовані спеціальним законом, то питання пов'язані з комерційною таємницею та її захистом належать до найменш розроблених в українській правовій науці.[5,с.258] За відсутності спеціального закону з комерційної таємниці, фактично і відсутні перевірені практикою застосування норми чинного законодавства про комерційні таємниці, правовідносини у сфері комерційної таємниці регулюються нормами Цивільного, Кримінального, Господарського кодексів України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, та іншими нормативно-правовими актами. Серед яких слід відзначити Закони України: «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р.; «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р.; «Про науково-технічну інформацію» від 25 червня 1993 р.[5,с.259].

Визначення поняття «комерційна таємниця» міститься у ч. 1 ст.505 ЦК України [1], відповідно до якої комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Ст. 10 Закону України «Про інформацію»[4] та ч. 2 ст. 505 ЦК України [1] в цілому відображають інформацію, яка може бути комерційною таємницею і відносять до них відомості науково-технічного, організаційного, комерційного, виробничого, статистичного та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці. Зазначена категорія об'єктів права інтелектуальної власності отримала у нормах вітчизняного законодавства визначення «комерційна таємниця», тоді як у більшості інших держав застосовується визначення «ноу-хау» (know how) [5с.264-265]. Проте, у вітчизняному законодавстві, термін

«комерційна таємниця» вперше був вживаний у Законі України «Про підприємства в Україні» від 27 березня 1991р. [6].

Комерційною таємницею можуть бути також відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці, що в повній мірі відображено в ст. 162 ГК України[3]. Об'єкти інтелектуальної власності зазначені в ст.155 ГК України[3] та ст. 420 ЦК України [1] відносяться до комерційної таємниці. Визначення комерційної таємниці міститься і в ст. 36 ГК України[3], який визначає, що відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкту господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкту господарювання, можуть бути визнані його комерційною таємницею. До цієї групи належить перш за все право інтелектуальної власності на комерційну таємницю. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції»[2] відносить неправомірне збирання, розголошення, схилення до розголошення та використання комерційної таємниці до типових проявів недобросовісної конкуренції. При цьому комерційна таємниця не збігається з іншими видами інформації з обмеженим доступом, які не є результатом інтелектуальної діяльності і не можуть бути віднесені до об'єктів права інтелектуальної власності.

Норми ЦК України, визначаючи перелік майнових прав, пов'язаних з правом інтелектуальної власності щодо комерційної таємниці, не встановлюють правовий режим комерційної таємниці, порядок віднесення інформації до комерційної таємниці, підстави виникнення права суб'єктів на комерційну таємницю та порядок доступу до комерційної таємниці, водночас передбачають цивільно-правову відповідальність за завдану майнову шкоду у вигляді відшкодування збитків, заподіяних суб'єкту господарювання.

Зміст права інтелектуальної власності на комерційну таємницю (майнові права) полягає у тому, що лише суб'єкт права інтелектуальної власності на комерційну таємницю (власник) комерційної таємниці має: право на використання комерційної таємниці; виключне право дозволяти використання комерційної таємниці; виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці. Правомочності суб'єктів господарювання щодо комерційної таємниці визначені ст. 162 ЦК України [1], згідно якої суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами, за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності. Строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю обмежується строком існування сукупності ознак комерційної таємниці, встановлених частиною 1 ст. 505 ЦК України [1]. Інформація вважається комерційною таємницею і підлягає правовій охороні, якщо вона відповідає таким вимогам:

- а) інформація не є загальновідомою або легкодоступною для осіб у колах, що мають справу з указаним видом інформації;
- б) має комерційну цінність в зв'язку з її таємністю;
- в) є об'єктом заходів по її збереженні особою, яка законно здійснює контроль за цією інформацією.

Комерційна таємниця має наступні, властиві тільки їй, відмінні ознаки, а саме:

- 1) предмет комерційної таємниці;
- 2) суб'єкт комерційної таємниці;
- 3) заборона розголошення відомостей, що складають комерційну таємницю;
- 4) наявність збитку і несприятливих наслідків для особи, що причинили збиток власникові комерційної таємниці.

Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції»[2], передбачена відповідальність за правопорушення пов'язані із комерційною таємницею. Закон до таких правопорушень відносить:

- неправомірний збір комерційної інформації (ст. 16);
- розголошення комерційної таємниці (ст. 17);
- схилення до розголошення комерційної таємниці (ст. 18.);
- неправомірне використання комерційної таємниці (ст. 19).

Комерційна таємниця є найбільш універсальним серед інших об'єктів права інтелектуальної власності, а законодавство України, що регулює питання пов'язане з інформацією посідає окреме місце у системі права і являє собою міжгалузевий інститут, до складу якого входять норми конституційного, цивільного, господарського, адміністративного, кримінального та інших галузей права. Право на комерційну таємницю базується на фактичній монополії володільця інформації, а не на юридичній монополії на її використання. Забороняється лише посягати на цю монополію за допомогою незаконних заходів. На володільця інформації покладається обов'язок її збереження та охорони. Проте, пошук оптимального визначення комерційної таємниці та відсутність єдиного законодавчого акту, який би врегулював питання з незаконним отриманням, використанням та розголошенням інформації, яка є секретною, ставить питання про прийняття єдиного законодавчого акту, який би врегулював питання пов'язані з охороною комерційної таємниці [5с.266-267] .

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. - 2003. - № 45-46 -12 березня 2003 р.; № 47-48 -13 березня 2003 р. - ст.162,ст.420, ст. 505.
2. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції»// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 36, ст.164.
3. Господарський кодекс України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22.
4. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР),1992р.,№48,ст.651
5. Право інтелектуальної власності: Підручник. – Вид. 2, змін. I доп. / О. П. Світличний. – К.: НУБіП України, 2016. – 355 с.
6. Закон України «Про підприємства в Україні» № 887-ХІІ від 27.03.91, ВВР, 1991р., N 24, ст.30, (Закон втратив чинність на підставі Кодексу № 436-IV (436-15) від 16.01.2003, ВВР, 2003, N 18, №19-20, №21-22, ст.144)